

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Katowice, dnia 4 października 2019 r.

Poz. 6658

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE NR NPII.4131.4.8.2019 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO

z dnia 1 października 2019 r.

w sprawie zmiany nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 w związku z art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 1103), dalej jako „ustawa”

zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się nazwę ulicy "SDKPiL" (19630) położonej na terenie Miasta Gliwice, na całym jej przebiegu, na "Brylantową" (Brylantowa).

§ 2. Wykonanie zarządzenia zastępczego powierza się Prezydentowi Miasta Gliwice.

§ 3. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

§ 4. Zarządzenie podlega wykonaniu począwszy od dnia wejścia w życie.

Uzasadnienie

Przepisy art. 1 ust. 1 i 2 ustawy stanowią, że nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować. Za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Przepis art. 6 ust. 2 ustawy stanowi, że w przypadku niewykonania tego obowiązku w ww. terminie tj. do dnia 2 września 2017 r. właściwy wojewoda ma obowiązek wydania zarządzenia zastępczego, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął wyżej wskazany termin. Wydanie ww. zarządzenia zastępczego, zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy winno zostać poprzedzone uzyskaniem opinii Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z przepisem art. 1.

W przedmiotowej sprawie Wojewoda Śląski pismem Nr NPII.4100.194.2017 z dnia 18 października 2017 r. zwrócił się do Prezydenta Miasta Gliwice z prośbą o udzielenie informacji, dotyczącej m.in. ulicy "SDKPiL" położonej na terenie miasta Gliwice, tj. kto i kiedy nadał nazwę tej ulicy. W przypadku, gdy była to Rada Miasta Gliwice (ew. Miejska Rada Narodowa), poproszono o przesłanie Wojewodzie uchwały w sprawie nadania nazwy ww. ulicy wraz z uzasadnieniem. W odpowiedzi, pismem z dnia 20.10.2017 r. Kierownik Referatu Ewidencji Gruntów Urzędu Miasta w Gliwicach, działający z upoważnienia Prezydenta Miasta Gliwice, wyjaśnił że nazwa ww. ulicy nada została uchwałą Nr XVIII/87/87 Miejskiej Rady Narodowej w Gliwicach z dnia 29 stycznia 1987 roku w sprawie: nadania nazw nowowyprowadzonym ulicom na osiedlu Waryńskiego w Gliwicach oraz udostępnił adres witryny internetowej, z którego możliwe było pobranie skanów tychże uchwał.

Następnie pismem z dnia 15.11.2017 r. Wojewoda zwrócił się z prośbą o podanie propozycji nowej nazwy m.in. ww. ulicy, adekwatnej do nazw ulic, które położone są w najbliższej okolicy.

W odpowiedzi na powyższe, Zastępca Prezydenta Miasta Gliwice, pismem z dnia 24.11.2017 r. poinformował, że prośbę o podanie propozycji nowych nazw ulic przekazano do Rady Miasta Gliwice, w celu realizacji zgodnie z kompetencjami ustawowymi.

Następnie, pismem z dnia 29.11.2017 r. gmina Gliwice przekazała wykaz nazw ulic, które położone są w najbliższej okolicy ulicy "SDKPiL".

Powyżej wskazanej ulicy "SDKPiL" w Centralnym Rejestrze Ulic (ULIC) prowadzonym przez Główny Urząd Statystyczny nadano identyfikator (19630).

Wojewoda Śląski, realizując wymóg wynikający z art. 2 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 3 ustawy, pismem z dnia 15 listopada 2017 r., Nr NPII.4100.194.2017 zwrócił się do Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii dotyczącej zgodności nazwy m.in. ulicy "SDKPiL" położonej na terenie Miasta Gliwice z art. 1 ustawy. W dniu 16.09.2019 r. Wojewodzie Śląskiemu została doręczona opinia Nr BUWIII-940-109(3)/19 wskazująca, że w ocenie Instytutu Pamięci Narodowej nazwa ulicy "SDKPiL" w miejscowości Gliwice jest niezgodna z art. 1 ust. 1 ustawy.

W ww. opinii wskazano m.in., że:

"Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy - była rewolucyjną partią polityczną o charakterze marksistowskim założoną w 1893 r. Jej działacze postulowali obalenie dotychczasowego porządku za pomocą rewolucji oraz drogą wprowadzenie tzw. dyktatury proletariatu. W programie SDKPiL z grudnia 1905 pisano: „SDKPiL dąży wspólnie z socjaldemokracją wszystkich krajów kapitalistycznych do urzeczywistnienia ustroju socjalistycznego. [...] Dla osiągnięcia tego celu niezbędna jest świadomość i zorganizowana potęga, które proletariat może tylko osiągnąć w codziennej niezmordowanej walce z wyzyskiem kapitalistycznym, i z partiami burżuazyjnymi” {*Program SDKPiL ogłoszony w grudniu 1905, [w:] Dokumenty programowe polskiego ruchu robotniczego 1878-1984, pod red. N. Kołomejczyka i B. Syzka, Warszawa 1986, s. 55*}. (...) SDKPiL wydawała czasopisma m.in. „Sprawę Robotniczą” czy „Czerwony Sztandar”. SDKPiL została w sposób sformalizowany włączona w struktury Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej Rosji - partii bolszewickiej utworzonej przez Włodzimierza Lenina. Lenin pisał na temat działaczy SDKPiL, że „na terenie Rosji rewolucyjni socjaldemokraci polscy uważają Komitet Centralny SDPRR za skupienie najbardziej zdecydowanych żywiołów rewolucyjno-internacjonalistycznych i [...] udzielać mu będą poparcia politycznego i koordynować z nim swą działalność” (W. Lenin, *Stanowisko SDKPiL w SDPRR, [w:] O Polsce i polskim ruchu robotniczym. Artykuły, przemówienia, dokumenty, listy, 1954, s. 335*). Współpraca ta odbywała się nie tylko na polu wymiany myśli między oboma ugrupowaniami, ale także członkowie SDKPiL wybierali spośród swojego grona delegatów na zebrania SDPRR (W. Najdus, *SDKPiL a SDPRR 1908-1918, Wrocław 1980, s. 478-479*; I. Lisowski, *Etapy. Wspomnienia działacza SDKPiL, Warszawa 1975, s. 61-63*).

W czasie I wojny światowej SDKPiL organizowała wiece i manifestacje. W 1917 r. współuczestniczyła w przeprowadzeniu rewolucji bolszewickiej w Rosji, kierując swoich działaczy do współtworzenia nowego ustroju komunistycznego. Działała na rzecz bolszewików m.in. poprzez prowadzenie działalności agitacyjnej wśród społeczeństwa polskiego. SDKPiL współtworzyła Rady Delegatów Robotniczych, dążąc do przekształcenia ich w narzędzie polityki rewolucyjnej. W uchwale SDKPiL z 15 listopada 1918 r. zanotowano: „Z polskiej klasy robotniczej spadły więzy okupacji. [...] ale to rozluźnienie naszych pęt zawdzięczamy nie rewolucji w Polsce, lecz rewolucji rosyjskiej i niemieckiej. Dlatego grożą nam wciąż nowe wściekłe ataki kontrrewolucji burżuazyjnej, którą coraz bardziej rozzuchwała ugodowość rządu

Piłsudskich i Moraczewskich, zdradzających na każdym kroku interesy ludu". W ujęciu działaczy Rady Delegatów Robotniczych miały być „organem walki szerokich mas proletariatu. Przeciw klasom burżuazyjnym, łączącym się z międzynarodową imperialistyczną kontrrewolucją, niechaj stanie zwarta siła klasy robotniczej, ramię w ramię z socjalistyczną Rosją i rewolucyjnym proletariatem wszystkich krajów. Niech żyje międzynarodowa walka rewolucyjna! Niech żyje dyktatura proletariatu! Niech żyje rewolucja socjalna!” {*Sprawozdanie ze Zjazdu Organizacyjnego Komunistycznej Partii Robotniczej Polski Zjednoczonych SDKPiL i Lewicy PPS, [w:] Dokumenty programowe..., s. 134*).

W związku z powstaniem odrębnego państwa polskiego w 1918 roku SDKPiL połączyła się z rewolucyjnym odłamek ruchu socjalistycznego - PPS-Lewicą i utworzona została Komunistyczna Partia Robotnicza Polski. Jak wspominał działacz SDKPiL: „aby skuteczniej przeciwstawić się wzrastającemu terrorowi polskiej rządzącej reakcji SDKPiL i PPS-Lewica połączyły się w jedną partię” (B. Fijałek, *Lata walki. Wspomnienia SDKPiL-owca, 1955, s. 157*).

Do tradycji SDKPiL odwoływała się potem komunistyczna Polska Partia Robotnicza oraz Polska Zjednoczona Partia Robotnicza. W dokumentach statutowych PZPR pisano o kontynuacji m.in. tradycji SDKPiL w „prowadzeniu klasy robotniczej i całego narodu szlakiem budownictwa socjalizmu” (*Statut Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej uchwalony przez III zjazd PZPR, [w:] Ustrój Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Wybór Materiałów, oprac. A. Gwiżdż, Z. Jarosz, W. Popkowski, Warszawa 1961, s. 114*).

Według art. 1 ust. 1 ustawy nazwy [...] urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować. Nadto zgodnie z wykładnią językową „symbolizować” oznacza przedstawiać coś pod postacią symbolu; być symbolem czegoś. Z kolei „propagować” to szerzyć, upowszechniać idee, hasła, myśli (zob. *Słownik Języka Polskiego, oprac. E. Sobol, Warszawa 2005, s. 761, 979*).

[*Literatura: Dokumenty programowe polskiego ruchu robotniczego 1878-1984, pod red. N. Kołomejczyka i B. Syzdka, Warszawa 1986; O Polsce i polskim ruchu robotniczym. Artykuły, przemówienia, dokumenty, listy, 1954; W. Najdus, SDKPiL a SDPRR 1908-1918, Wrocław 1980; I. Lisowski, Etapy. Wspomnienia działacza SDKPiL, Warszawa 1975; Ustrój Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Wybór Materiałów, oprac. A. Gwiżdż, Z. Jarosz, W. Popkowski, Warszawa 1961*].

W świetle przytoczonych faktów historycznych nie ulega kwestii, iż Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy stanowi symbol komunizmu, o jakim mowa w art. 1 ust 1 ustawy. Powyższe znajduje dodatkowe odzwierciedlenie w nazwie ulicy, która wskazaną komunistyczną partię upamiętnia. Tym samym nazwa ta ma charakter propagujący komunizm, a co za tym idzie jest niezgodna z art. 1 ust. 1 ustawy."

Wojewoda Śląski w pełni podziela i przyjmuje wnioski płynące z ww. opinii, uznając konieczność zmiany nazwy ulicy "SDKPiL", jako sprzecznej z art. 1 ustawy. Nie ulega wątpliwości, że SDKPiL jako partia komunistyczna, skrajnie lewicowa, przeciwna walce o niepodległość Polski jest organizacją stanowiącą symbol ustroju komunistycznego.

Wojewoda Śląski postanawia o nadaniu ulicy "SDKPiL" położonej na terenie Miasta Gliwice nazwy "Brylantowa". Nazwa "Brylantowa", jako pochodna od nazwy kamienia szlachetnego ma charakter neutralny i pozostaje zgodna z art. 1 ust. 1 ustawy. Ponadto nowa nazwa będzie adekwatna do nazw ulic położonych w najbliższej okolicy.

Reasumując, wydanie zarządzenia zastępczego w przedmiotowej sprawie, należy uznać za uzasadnione i konieczne.

1. Na niniejsze zarządzenie zastępcze, zgodnie z art. 6c ustawy, w związku z art. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki oraz ustawy o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 2495), służy skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach, za pośrednictwem Wojewody Śląskiego, w terminie 30 dni licząc od dnia doręczenia zarządzenia, jedynie w przypadku, gdy brak możliwości wykonania obowiązku, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy, wynikał z przyczyn niezależnych od jednostki samorządu terytorialnego.

2. Zgodnie z art. 5 ust. 1 i ust. 2 ww. ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat. Zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

z up. Wojewody Śląskiego
Dyrektor Wydziału Nadzoru Prawnego

Krzysztof Nowak